

TRIBUNA
JOAN CARRERA

Recull de premsa

Convidat: Wilhelm Dancă

Grup Sant Jordi
de defensa i promoció
dels drets humans

EL PUNT **AVUI+**

La Tribuna Joan Carrera convida al teòleg Wilhelm Dancă per parlar de la guerra a Ucraïna

Dm, 24/05/2022 per Catalunya Religió

(CR) El degà de la Facultat de Teologia de Bucarest, **Wilhelm Dancă**, serà el convidat de la segona edició del dinar-col·loqui 'Tribuna Joan Carrera'. Catalunya Religió és una de les entitats convocants d'aquest acte que tindrà lloc aquest 14 de juny al restaurant Pomarada de Barcelona.

El filòsof i teòleg parlarà sobre 'El factor religiós a la guerra d'Ucraïna'. La conferència serà en italià i els participants tindran el text de la intervenció en català a la taula. El diàleg posterior tindrà traducció consecutiva català-italià.

Wilhelm Dancă és també professor de Teologia Fonamental de la Facultat Catòlica de Teologia de la Universitat de Bucarest i vicerector de la Catedral Sant Josep de Bucarest. Va ser rector de l'Institut Catòlic de Iassy i rector de l'Institut Catòlic de Bucarest. Membre de l'Acadèmia Romanesa i de l'Acadèmia Europea de les Ciències i de les Arts, ha participat en esdeveniments científics internacionals i ha estat membre de societats científiques nacionals i internacionals. Entre les seves distincions professionals en destaca la Creu d'Arquebisbe, de l'arxidiòcesi catòlica romana de Bucarest el 2019 i la medalla *Pro Ecclesia et Pontefice Cross*, del papa Francesc el 2020.

L'aforament del restaurant és limitat. Per aquest motiu es demana una [inscripció prèvia](#) per a participar-hi. El preu del dinar és de 30 euros.

Una vintena d'entitats convocants

La Tribuna Joan Carrera és una iniciativa conjunta del Grup Sant Jordi de Defensa i Promoció dels Drets Humans i el diari *El Punt Avui*. I té per objectiu recollir i actualitzar les inquietuds constants en la trajectòria del bisbe **Joan Carrera**: la

situació actual del cristianisme a Europa i al món com a fet religiós, difondre les experiències de diàleg, comunicació i participació social i, en definitiva, potenciar la presència del fet religiós en la nostra societat catalana.

Després de la primera edició, noves entitats i institucions s'han incorporat com a convocants de la Tribuna Joan Carrera. En són una vintena: la productora Animaset, el Consell de Laics dels Caputxins de Catalunya, Cristianisme al segle XXI, Cristianisme i Justícia, el grup Effathà-cristiansdebase.cat, els Equips de Pastoral de la Política i la Comunicació, El Pregó, la Fundació Albert Bonet, la Fundació Casa de la Misericòrdia, la Fundació Catalunya Religió, la Fundació Centesimus Annus, la Fundació Escola Cristiana de Catalunya, la Fundació Joan Maragall, la Fundació Pere Tarrés, el Grup Cristià del Dissabte provinents del País Valencià, el Grup Sant Jordi de Defensa i Promoció dels Drets Humans, Justícia i Pau, la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat, Santa Anna - Hospital de Campanya i la Unió de Religiosos de Catalunya. "Hem estat capaços de sumar sinergies", valoren els impulsors de la iniciativa.

Joan Carrera (1930-2008) concebia l'eclesialitat en diàleg amb la societat. Per això sempre estava disponible per participar en debats, tertúlies, trobades i d'aquí naixia la seva preocupació per impulsar uns mitjans de comunicació cristians que oferissin una paraula serena i esperançada a la societat. La seva preocupació política partia d'aquests mateixos principis convençut del servei que podien fer a la societat les aportacions de l'humanisme cristià.

Dimarts 14 de juny de 14:00 a 16:00h

Dinar-col·loqui

Convidat:

Wilhelm Dancă

Filòsof i teòleg, degà de
la Facultat de Teologia de Bucarest

“El factor religiós a la guerra d’Ucraïna”

Presenta l’acte el degà de la Facultat
de Teologia de Catalunya, Joan Torra.

Restaurant Pomarada de Barcelona (Passeig de Gràcia, 78 principal)

Per inscripcions podeu enviar un correu electrònic a info@tribunajoancarrera.cat
i us facilitarem el formulari. Preu: 30€.

Grup Sant Jordi
de defensa i promoció
dels drets humans

EL PUNT AVUI+

Els subscriptors d’**EL PUNT AVUI+** tenen places reservades. Podeu telefonar al 972 186 445.

Dimarts 14 de juny de 14:00 a 16:00h

Dinar-col·loqui

Convidat:

Wilhelm Dancă

Filòsof i teòleg, degà de la Facultat de Teologia de Bucarest

“El factor religiós a la guerra d’Ucraïna”

Presenta l’acte el degà de la Facultat de Teologia de Catalunya, Joan Torra.

Restaurant Pomarada de Barcelona (Passeig de Gràcia, 78 principal)

Per inscripcions podeu enviar un correu electrònic a info@tribunajoancarrera.cat i us facilitarem el formulari.
Preu: 30€.

TRIBUNA
JOAN CARRERA

Grup Sant Jordi
de defensa i promoció
dels drets humans

EL PUNT **AVUI+**

Els subscriptors d’**EL PUNT AVUI+** tenen places reservades. Podeu telefonar al 972 186 445.

El teòleg Wilhelm Danca, a la Tribuna Joan Carrera

■ El filòsof romanès parlarà d'«El factor religiós en la guerra d'Ucraïna» ■ L'acte l'organitza el Grup Sant Jordi i El Punt Avui, i té el suport d'una vintena d'entitats cristianes de caire progressista

Mireia Rourera
BARCELONA

Wilhelm Danca, filòsof i teòleg, degà de la Facultat de Teologia de Bucarest i vicerector de la catedral de Sant Josep de Bucarest, és el segon convidat a la Tribuna Joan Carrera, una iniciativa del Grup Sant Jordi de Defensa i Promoció dels Drets Humans i El Punt Avui.

Danca farà una conferència al voltant del tema *«El factor religiós en la guerra d'Ucraïna»*, una qüestió important en aquesta guerra de Rússia i Ucraïna, en què el fet religiós està jugant un paper molt destacat i que aquí majoritàriament passem per alt pel gran desconeixement que tenim, en general, de les esglésies orientals i ortodoxes. L'acte serà presentat pel degà de la Facultat de Teologia de Catalunya, Joan Torra.

Wilhelm Danca explicarà les conseqüències del fet que el patriarca rus Ciril estigui donant suport a Putin en un afany de recuperar «el gran imperi» i del

El teòleg romanès Wilhelm Danca és el convidat de la Tribuna Joan Carrera ■ EPA

paper del metropolita de Kíiv, representant de l'Església ortodoxa ucraïnesa, majoritària i oficial a Ucraïna, que se'n desmarca. El metropolita de Kíiv, que és anterior al patriarcat de Moscou, ara en depèn, amb la qual cosa la guerra s'està duent a l'escala eclesial.

La Tribuna Joan Carrera té l'objectiu d'analitzar la situació actual del cristianisme a Europa i al món com a fet religiós, difondre les experiències de diàleg, comunicació i participació social, i potenciar la presència del fet religiós en la societat catalana. Pren el nom de qui va ser bisbe au-

xiliar de Barcelona. En el primer dinar col·loqui de la Tribuna Joan Carrera, que es va fer a finals del mes de març en un cèntric restaurant del passeig de Gràcia, més de 120 persones van assistir a la conferència que va fer el cardenal de Rabat Cristóbal López, un salesià avui considerat molt proper al papa Francesc (alguns diuen que en podria ser el successor) i que, tot i néixer a Almeria, es va criar des dels 9 mesos a Badalona. La seva experiència com a catòlic en un món musulmà i la seva actitud de no amagar el cristianisme, sinó de reivindicar-lo i exercir-lo, va tenir un ampli ressò en els mitjans.

La Tribuna Joan Carrera té el suport de més d'una vintena d'entitats lligades al cristianisme progressista i catalanista: Animaset, Consell de Laics dels Caputxins de Catalunya, Cristianisme al Segle XXI, Cristianisme i Justícia, Effhà-cristiansdebases.cat, Equips de Pastoral de la Política i la Comunicació, El Pregó, Fundació Albert Bonet, Fundació Casa de la Misericòrdia, Fundació Catalunya Religió, Fundació Centesimus Annus, Fundació Escola Cristiana de Catalunya, Fundació Joan Maragall, Fundació Pere Tarrés, Grup Cristià del Dissabte (País Valencià), Grup Sant Jordi Justícia i Pau, Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat, Santa Anna/Hospital de Campanya i Unió de Religiosos de Catalunya. ■

La data

14/06/22

és el dia que es farà el dinar col·loqui de la Tribuna Joan Carrera amb Danca en un restaurant del passeig de Gràcia.

La xifra

20

entitats de l'àmbit cristià progressista i catalanista donen suport a la Tribuna Joan Carrera.

Les cares de la notícia

DIRECTORA FUNDACIÓ JUNIOR ACHIEVEMENT

Lucía de Zavala

Com crear empreses

El programa Miniempreses de la Fundació Junior Achievement permet a estudiants d'ESO i batxillerat desenvolupar el seu interès pel món de l'empresa, a través d'un concurs que els nois i noies han preparat a les aules amb materials que fomenten la perseverança i altres valors i habilitats.

FILÒSOF I TEÒLEG

Wilhelm Danca

Tribuna Joan Carrera

El degà de la Facultat de Teologia de Bucarest i vicerector de la catedral de Sant Josep de la capital romanesa intervindrà, el 14 de juny a Barcelona, en un dinar col·loqui de la Tribuna Joan Carrera, en què parlarà d'*El factor religiós en la guerra d'Ucraïna*. Coorganitzat pel Grup Sant Jordi i El Punt Avui.

JUGADORA DEL FC BARCELONA

Melanie Serrano

La copa com a comiat

Tot i que no hi va poder jugar per una lesió, la final de copa d'ahir va ser l'últim partit amb el FC Barcelona de la veterana jugadora sevillana, després de 18 temporades i 18 títols. Com a homenatge en el seu comiat, la capitana Alèxia Putellas li va deixar aixecar la tercera copa consecutiva de l'equip.

UNIVERSITATEA DIN
BUCUREȘTI
— VIRTUTE ET SAPIENTIA —

Pr. prof. univ. dr. acad. Wilhelm Dancă, decanul Facultății de Teologie Romano-Catolică a UB, invitat să vorbească despre războiul din Ucraina la Barcelona

- Publicat la data de 7 iunie 2022
- Categori: [EVENIMENTE](#), [INTERNATIONAL](#), [ȘTIRI](#)

Pr. prof. univ. dr. acad. Wilhelm Dancă, decanul Facultății de Teologie Romano-Catolică a Universității din București, este invitatul celei de-a doua ediții a prânzului-colocviu intitulat *Tribuna Joan Carrera*. În cadrul evenimentului care va avea loc **marți, 14 iunie 2022**, la restaurantul Pomarada din Barcelona, teologul va vorbi despre „**Factorul**

religios în războiul din Ucraina”. Conferința se va desfășura în limba italiană, iar participanții vor avea pe masă textul în catalană.

Mai multe informații despre eveniment pot fi consultate **aici** și **aici**.

Capacitatea restaurantului este limitată. Din acest motiv, este necesară înregistrarea prealabilă pentru participare, prețul prânzului fiind de 30 de euro.

Tribuna Joan Carrera este o inițiativă care își propune să adune și să actualizeze preocuparea constantă a episcopului Joan Carrera (1930-2008) pentru situația actuală a creștinismului din Europa și din lume, să disemineze experiența dialogului, comunicării și participării sociale și, în cele din urmă, să promoveze prezența faptului religios în comunitatea catalană.

Prof. univ. dr. acad. Wilhelm Dancă (n. 1959) este preot, decan al Facultății de Teologie Romano-Catolică a Universității din București, profesor abilitat în domeniile Filosofie și Teologie, autor a numeroase articole, studii și cărți. Totodată, profesorul Dancă este membru al Academiei Române și membru al Academiei Europene de Științe și Arte din Salzburg.

La Tribuna Joan Carrera toca el conflicte religiós a Ucraïna

■ La vessant religiosa de la guerra i les esglésies ortodoxes, tema de què parlarà el teòleg Wilhelm Danca ■ El degà de la Facultat de Teologia de Bucarest, protagonista d'una conferència el dimarts

Mireia Rourera
BARCELONA

El relleu, dilluns passat, del metropolità Hilarió, el cap de relacions exteriors de l'Església ortodoxa russa, que havia mostrat el seu "desacord" amb el suport incondicional del patriarca rus Ciril a les decisions de Putin en la guerra a Ucraïna, posa sobre la taula la tensió religiosa que va paral·lela a l'escala-bèlica. Del conflicte religiós al voltant de la guerra entre Rússia i Ucraïna i la realitat de l'Església ortodoxa russa i la ucraïnesa i les relacions que mantenen en parlarà, el proper dimarts dia 14, Wilhelm Danca, filòsof i teòleg, degà de la Facultat de Teologia de Bucarest i vicerector de la catedral de Sant Josep de Bucarest. Danca és el convidat al dinar col·loqui de la Tribuna Joan Carrera, una iniciativa del

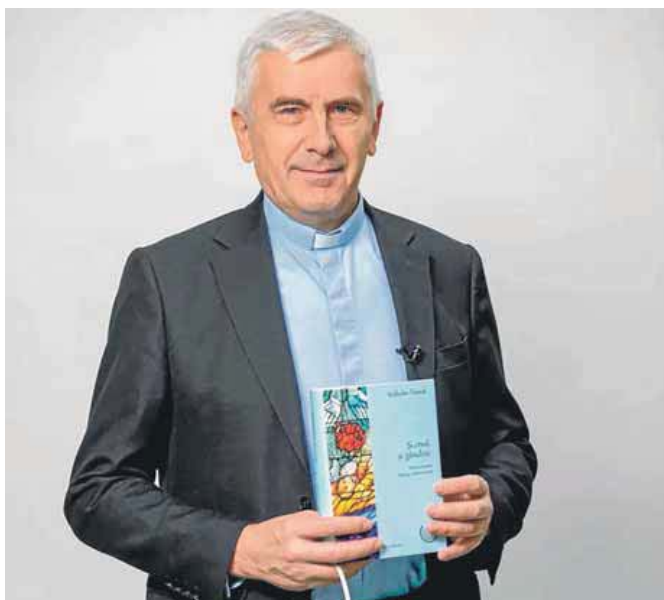
La data

14.06.22

Es farà, al restaurant Pomarada de Barcelona, el dinar col·loqui organitzat per la Tribuna Joan Carrera.

Grup Sant Jordi de Defensa i Promoció dels Drets Humans i El Punt Avui, que té l'objectiu d'analitzar la situació actual del cristianisme a Europa i al món com a fet religiós, difondre les experiències de diàleg, comunicació i participació social i potenciar la presència del fet religiós en la societat catalana.

El dinar, en què es podrà escoltar la conferència i el posterior col·loqui amb Danca, es farà, a partir de les dues del migdia, al restaurant Pomarada del passeig de Gràcia de Bar-

Wilhelm Danca, filòsof i teòleg, degà de la Facultat de Teologia de Bucarest és el convidat aquest proper dimarts del dinar col·loqui de la Tribuna Joan Carrera ■

celona. Encara queden places.

L'Església ortodoxa russa (EOR) va rellevar, aquest dilluns passat, el seu cap de relacions exteriors, el metropolità Hilarió, després del trencament de l'Església ucraïnesa amb el Patriarcat de Moscou. La decisió va ser adoptada pel sínode de l'EOR, que ha donat suport obertament i des d'un principi a la campanya militar russa a Ucraïna, cosa que l'ha enemistada amb altres esglésies del món. Hilarió, de 55 anys, exercia de metropolità de l'EOR des del 2009, coincidint amb l'entronització de Ciril com a patriarca rus (en substitució d'Aleix II, que havia mort). Fa poc, l'Església ortodoxa d'Ucraïna va anunciar la seva ruptura amb el Patriarcat de Moscou per, precisament, el seu suport implícit a la campanya militar russa a Ucraïna. L'Església ortodoxa d'Ucraïna ha declarat, doncs, la seva plena autonomia i independència. Ciril, que manté una estreta relació amb el Kremlin, ha fet crides als russos a través de les seves homilies a estrènyer les files amb l'exèrcit rus en la seva guerra "santa" contra el govern ucraïnès i els seus aliats occidentals. ■

Wilhelm Dancă: “Rússia i Ucraïna són semblants a Caïn i Abel”

Dm, 14/06/2022 per Catalunya Religió

(CR/Tribuna Joan Carrera) El degà de la Facultat de Teologia de Bucarest, **Wilhelm Dancă**, ha demanat aquest dimarts que es respectin les aspiracions d'Ucraïna a la integritat territorial i a l'autonomia política i religiosa. Ho ha reclamat durant la segona edició de la [Tribuna Joan Carrera](#), una iniciativa del Grup Sant Jordi de Defensa i Promoció dels Drets Humans i El Punt Avui, amb el suport de vint entitats, que s'ha celebrat a Barcelona amb un centenar de persones i ha presentat el degà de la Facultat de Teologia de Catalunya, **Joan Torra**, i ha moderat **Meritxell Joan**.

Durant la seva intervenció, Dancă ha analitzat els elements religiosos en el conflicte d'Ucraïna. La primera d'aquestes característiques, ha explicat, és el fet que Ucraïna i Rússia són repúbliques exsoviètiques en les quals hi van quedar molt pocs sacerdots ortodoxos, i també molt pocs sacerdots catòlics i pastors protestants.

Durant la 'perestroika', però, desenes de milers de persones van ser batejades, encara que, afirma, "la majoria de les vegades el bateig no era tant un acte de fe, com una afirmació de pertinença a la pròpia comunitat nacional". Més tard l'Església es va dividir en dos camps: els conservadors i els reformadors. Les tensions entre els dos camps es van intensificar, explica, després de la dissolució de l'URSS, "quan l'Església russa es va tornar cada cop més conservadora".

La situació a Ucraïna és lleugerament diferent, ha reconegut. Segons una enquesta del 2019, d'una població de 44 milions, el 62,3% són ortodoxos, el 9,5% greco-catòlics, l'1,5% protestants, l'1,2% catòlics romans, el 8,9% cristians sense confessió, el 15,2% sense religió i el 0,6% d'altres religions, com ara musulmans, jueus i budistes.

La segona característica de la configuració religiosa a Ucraïna i Rússia és la de la relació entre l'Església i l'Estat. A les antigues repúbliques soviètiques de l'URSS, ha recordat, l'Estat va prohibir l'activitat de l'Església a l'espai públic. Tota la vida de l'Església es limitava a l'espai litúrgic. "L'Església estava — i està— controlada institucionalment i es subordina als interessos del règim".

Partint d'aquests dos pilars, la política religiosa soviètica ha tingut tres tipus d'Església a l'URSS i a l'Europa de l'Est: les esglésies suprimides, com les esglésies greco-catòliques a Ucraïna i Romania; les esglésies integrades al règim, com ho van ser les esglésies ortodoxes a l'URSS, inclosa Ucraïna, Romania i Bulgària; i les esglésies tolerades com, per exemple, les Esglésies Catòliques Romanes, tant on eren majoritàries, com a Polònia i Hongria, com on eren minoritàries, com a Romania, Ucraïna i l'URSS.

Trenta anys després de la dissolució de l'URSS, el panorama eclesial de les antigues repúbliques soviètiques és diferent, en el sentit de que ja no hi ha esglésies suprimides. Aquestes han estat re-fundades, però han aparegut ruptures dins de les Esglésies integrades, com a Ucraïna i a la República de Moldàvia, on cadascun dels països té dues Esglésies ortodoxes.

La tensa relació entre el Patriarcat de Moscou i el Patriarcat Ecumènic de Constantinoble constitueix la tercera característica del context religiós a Ucraïna.

En el conflicte d'Ucraïna, però, la prioritat, ha reconegut Dancă, "no és la religió o la teologia, sinó el poder polític i militar. La religió s'utilitza com a arma ideològica". Per què Rússia va envair Ucraïna?, s'ha preguntat el teòleg i filòsof. "Perquè pot, seria la resposta fulminant. Podem parlar, en casos com aquest, de la síndrome de Caïn. De fet, Rússia i Ucraïna són semblants a Caïn i Abel". El germà gran, afirma, lamenta l'enfonsament de l'estructura política anomenada URSS, en la qual la ideologia dominant era el marxisme.

Per això, explica, el va substituir per la 'Santa Rússia', en què la ideologia "és l'ortodoxisme, amenaçat per dos perills. El primer la influència negativa dels no-valors derivats de l'Occident decadent; el segon, la fragmentació o pèrdua total dels territoris canònics de l'Església Russa".

Avui, ha reconegut, "el successor del perseguidor soviètic és un admirador de l'Església Ortodoxa perseguida. En assenyalar-se com a defensor dels valors cristians, guanya adeptes i conrea relacions econòmiques o polítiques amb els representants dels fonamentalistes occidentals que utilitzen la religió com a arma ideològica".

A tall conclusiu, Dancă creu "que entrarem en una guerra usurària de llarga durada". L'Església Ortodoxa Russa pot fer alguna cosa per aturar la guerra fratricida amb Ucraïna?, s'ha interrogat. "No ho crec. Crec, però, que hi ha un Déu que pot salvar l'Església Ortodoxa Russa i Rússia".

Els actes de la Tribuna tenen el suport de vint entitats, que són Animaset, el Consell de Laics dels Caputxins de Catalunya, Cristianisme al segle XXI, Cristianisme i Justícia, Effathà-cristiansdebase.cat, Equips de Pastoral de la Política i la Comunicació, El Pregó, la Fundació Catalunya Religió, la Fundació Albert Bonet, la Fundació Casa de la Misericòrdia, Fundació Centesimus Annus, la Fundació Escola Cristiana de Catalunya, la Fundació Joan Maragall, la Fundació Pere Tarrés, Justícia i Pau, el Grup Cristià del Dissabte (País Valencià), el Grup

Sant Jordi de Defensa i Promoció dels Drets Humans, la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat, Santa Anna-Hospital de Campanya i la Unió de Religiosos (URC).

L'activitat, en format de dinar col·loqui, i que preveu fer-se dues o tres vegades l'any, té per objectiu recollir i actualitzar les inquietuds en la trajectòria del bisbe Joan Carrera, redactor del document Arrels cristianes de Catalunya. Pretén abordar la situació del cristianisme, les experiències de diàleg, la comunicació i la participació social per tal de potenciar la presència del fet religiós en la societat catalana.

Religió Tribuna Joan Carrera, del Grup Sant Jordi i El Punt Avui

Alerta per l'ús polític i bèl·lic de la religió en la guerra russa

El teòleg romanès Wilhelm Danca analitza les esglésies ortodoxes a les antigues repúbliques soviètiques Un centenar de persones a la Tribuna Joan Carrera

Mireia Rourera
BARCELONA

“Les justificacions metafísiques o bíbliques de la guerra d'Ucraïna plantejades en els discursos públics del patriarca Ciril I o en els de Putin són una prova que l'ortodòxia s'ha convertit en ortodoxisme nacionalista, és a dir, ha caigut en ideologia”, va explicar ahir en el dinar col·loqui de la Tribuna Joan Carrera Wilhelm Danca, filòsof i teòleg, degà de la Facultat de Teologia de Bucarest i vicerector de la catedral de Sant Josep de Bucarest.

Ahir es va celebrar al restaurant Pomarada de Barcelona la segona jornada de la Tribuna Joan Carrera, una iniciativa del Grup Sant Jordi de Defensa i Promoció dels Drets Humans i El Punt Avui, amb el suport de més d'una vintena d'entitats lligades al cristianisme progressista i catalanista. Hi van assistir més de noranta persones. El debat el va presentar el degà de la Facultat de Teologia de Catalunya, el doctor Joan Torra, que va recordar que en aquesta guerra, a part de les persones humanes, una de les grans víctimes és “la veritat”. Per aquest motiu la conferència de Danca, *El factor religió*

La síndrome de Caïn

“En el conflicte –va dir ahir Danca– la religió s'utilitza com a arma ideològica. Podem parlar de la síndrome de Caïn. Rússia i Ucraïna són com Caïn i Abel. El germà gran lamenta l'enfonsament

de l'estructura política anomenada URSS, en la qual la ideologia dominant era el marxisme. Per això el va substituir per la «Santa Rússia», en què la ideologia és l'ortodoxisme.”

en la guerra d'Ucraïna, va generar expectació.

El teòleg romanès va explicar que el patriarca i els bisbes ortodoxos russos “han fet passos importants en la direcció d'una transformació de l'ortodòxia russa en una autèntica ideologia, potenciats, en això, per l'ex KGB, que no s'ha dissolt i que, al contrari, ha canviat de nom pel de FSB (Federal Security Service) i s'ha fet més fort”. I va assegurar també que el patriarca Ciril I “es va fer involucrar en la preparació de la guerra donant suport a l'ortodòxia nacionalista com a nova ideologia”.

Finançat per Putin

En aquest sentit, va denunciar la participació del patriarca de Moscou en les activitats de la fundació Russkiy Mir, constituïda per un decret de Putin el 2007 i finançada pel govern. “La fundació coopera amb l'Església ortodoxa

russa per promoure la llengua i la cultura russes, així com els valors d'identitat russa que s'oposen a la tradició cultural d'Occident”.

Segons Danca, “la bretxa entre l'Església russa i el poble rus és cada cop més gran i per això la indiferència religiosa ha assolit els nivells màxims; molts joves i intel·lectuals s'allunyen de l'Església, o són allunyats de l'Església pels bisbes i sacerdots conservadors que donen suport a l'ortodoxisme rus rígid i a la guerra contra Ucraïna”.

També assegura que alguns teòlegs russos s'adonen que la reliscada de l'Església ortodoxa russa “és suïcida”, però no poden reaccionar, ni individualment ni en grup, “perquè corren el risc de ser eliminats físicament de la societat, i fins i tot de l'Església”. Segons Danca, “l'ortodòxia russa veu perills a tot arreu”, perills que, se-

Wilhelm Danca ahir, en la conferència i dinar col·loqui de la Tribuna Joan Carrera ■ O. DURAN

gons ells, “amenacen la integritat nacional”.

Tres esglésies a Ucraïna

A Ucraïna, segons el degà de la Facultat de Teologia de Bucarest, “el cristianisme ortodox és similar al de Rússia, és a dir, és una qüestió d'identitat nacional, no de fe o de pràctica religiosa real”.

El 62,3% dels ciutadans són ortodoxos, però estan dividits en tres esglésies: l'Església ortodoxa ucraïnesa amb el patriarcat a Kíev; l'Església ortodoxa ucraïnesa amb el patriarcat a Moscou, que recentment va decidir trencar el vincle amb l'Església ortodoxa russa, i una Església ortodoxa ucraïnesa autocèfala en comunió amb el patriarcat ecumènic de Constantinoble. I, segons Wilhelm Danca, “la tensa relació entre el patriarcat de Moscou i el patriarcat ecumènic de Constantinoble constitueix la tercera característica del context

religiós a Ucraïna.”

El teòleg romanès va explicar que el document *Tomos*, signat el 2019 pel patriarca ecumènic Bartolomeu, que reconeix l'autocèfalia de l'Església ortodoxa d'Ucraïna, va tenir un ampli suport de l'aleshores president Poroxenko, que va subratllar “la seva contribució a l'orientació proeuropea de la política ucraïnesa”. Poroxenko va qualificar *Tomos* de “carnet d'identitat espiritual” d'Ucraïna i el va equiparar a una mena de “referèndum per la independència d'Ucraïna”. “Fins ara hem estat amb Moscou, a partir d'ara estarem amb Europa”, va dir l'aleshores president, que va assegurar que l'Església autocèfala hauria d'estar “sense Putin, sense Ciril i només amb Déu i amb Ucraïna”.

Des del febrer del 2019, diversos bisbes de les esglésies ortodoxes autocèfales s'han queixat que

l'Església ortodoxa russa ha fet pressions, amenaces i campanyes d'intimidació per no reconèixer-los. Quan l'Església de Grècia i el Patriarcat d'Alexandria els van reconèixer, l'Església ortodoxa russa va interrompre unilateralment la comunió amb aquestes dues esglésies. Wilhelm Danca va explicar que el desembre del 2019 el ministre d'Afers Estrangers rus, Serguei Lavrov, va dir, directament, que “el reconeixement canònic de l'Església ortodoxa autocèfala d'Ucraïna és el resultat de la implicació dels EUA”.

Ucraïna i Rússia són repúbliques exsoviètiques, que havien perseguit la religió. A Rússia avui “el marxisme de l'època comunista ha quedat substituït per l'Església ortodoxa”. Es dona la paradoxa, doncs, que “el successor del perseguidor soviètic és un admirador de l'Església ortodoxa perseguida”. ■

Les frases de Wilhelm Danca

“Com a Rússia, a Ucraïna, el cristianisme ortodox és qüestió d'identitat nacional, no de fe o pràctica religiosa real”

“El patriarca ha fet passos importants en la direcció d'una transformació de l'ortodòxia russa en una autèntica ideologia”

“La bretxa entre l'Església russa i el poble rus és cada cop més gran i per això la indiferència religiosa ha assolit els nivells màxims”

“Des de l'establiment del règim comunista bolxevic fins al 1939 hi va haver una lluita ininterrompuda per erradicar la religió de la vida pública”

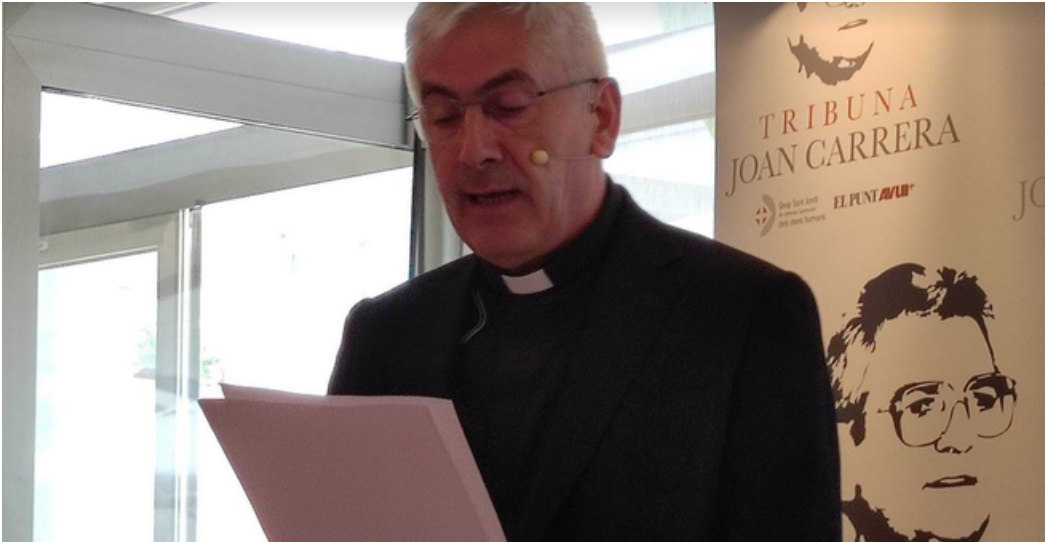
“Els errors del comunisme bolxevic són nombrosos, però es poden resumir en un: buscar la construcció d'un món sense Déu”

“L'extrema dreta ha imposat a l'Església russa una visió autista de la seva història”

Wilhelm Danca
TEÒLEG ROMANÈS

Educación El profesor Danca cree que “la Iglesia Ortodoxa Rusa no hará nada para parar la guerra fratricida en Ucrania”
Encuentro con el teólogo Wilhelm Danca en la Tribuna Joan Carrera

El profesor Danca cree que “la Iglesia Ortodoxa Rusa no hará nada para parar la guerra fratricida en Ucrania”

El profesor Danca

"Wilhelm Danca, filósofo y teólogo, decano de la Facultad de Teología de Bucarest, habló en este almuerzo coloquio, sobre 'El factor religioso en la guerra de Ucrania', un conflicto bélico que ya dura casi cuatro meses, y donde el hecho religioso está jugando un papel determinante"

"Con la disolución de la URSS, 'la Iglesia rusa se ha vuelto cada vez más conservadora'. Por eso 'la Iglesia rusa ve peligros por todas partes, que amenazan su integridad nacional'"

"La fusión entre los objetivos de los partidos de extrema-derecha o izquierda y los intereses de la Iglesia Ortodoxa Rusa, ha provocado un intento de substituir el marxismo por el ortodoxismo"

"La brecha entre la Iglesia rusa y el pueblo ruso, cada vez es mayor y por eso la indiferencia religiosa ha alcanzado sus niveles máximos"

“El Patriarca Cirilo se hizo involucrar en la preparación de la guerra, apoyando a la ortodoxia nacionalista como nueva ideología”

15.06.2022 *Josep Miquel Bausset*

El pasado martes 14 de junio, participé en Barcelona en un almuerzo coloquio con el teólogo **Wilhelm Danca**, un acto organizado por la Tribuna Joan Carrera.

La **Tribuna Joan Carrera**, en memoria del que fue obispo auxiliar de Barcelona, es una iniciativa conjunta del Grup Sant Jordi de Defensa i Promoció dels Drets Humans y el diario El Punt Avui.

En esta segunda edición, la Tribuna Joan Carrera ha recibido el apoyo de un amplio abanico de entidades e instituciones eclesiales, adheridas a la Tribuna como convocantes: Animaset, el Consell de Laics dels Caputxins de Catalunya, Cristianisme al segle XXI, Cristianisme i Justícia, Equips de Pastoral de la Polítca i la Comunicació, Fundació Catalunya Religió, Fundació Centesimus Annus, Fundació Escola Cristiana de Catalunya, Fundació Joan Maragall, Fundació Pere Tarrés, Grup Sant Jordi de Promoció i Defensa dels Drets Humans, Justícia i Pau, Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat, Santa Anna-Hospital de Campanya o la Unió de Religiosos de Catalunya. La última institución que se ha adherido a la Tribuna Joan Carrera, es el Grup Cristià del Dissabte, del País Valencià.

Tribuna Joan Carrera

Wilhelm Danca, filósofo y teólogo, decano de la Facultad de Teología de Bucarest, habló en este almuerzo coloquio, sobre “El factor religioso en la guerra de Ucrania”, un conflicto bélico que ya dura casi cuatro meses, y donde el hecho religioso está jugando un papel determinante.

Wilhelm Danca es profesor de Teología Fundamental de la Facultad Católica de Teología de la Universidad de Bucarest y vicerrector de la catedral San José de la misma ciudad. Fue rector del Instituto Católico de Iassy y rector del Instituto Católico de Bucarest. Además es miembro de la Academia de Rumanía y de la Academia Europea de las Ciencias y las Artes.

El objetivo de la Tribuna Joan Carrera, es analizar la situación actual del cristianismo en Europa y en el mundo, como hecho religioso, difundir las experiencias de diálogo, comunicación y participación social y en definitiva, potenciar la presencia del hecho religioso en la sociedad catalana.

El almuerzo coloquio con el profesor Wilhelm Danca, comenzó con unas palabras de **Pere Fàbregues**, presidente del Grup Sant Jordi de Defensa i Promoció dels Drets Humans, que dio la bienvenida al profesor Danca y al centenar de participantes en este encuentro, haciendo una mención especial a los dos representantes del Grup Cristià del Dissabte que participaban en la Tribuna por primera vez.

Entre los presentes en este acto había **los periodistas Jordi Pacheco, Mireia Rourera y Vicenç Lozano**, el marista Lluís Serra, los sacerdotes Josep Mª Turull, Peio Sánchez y Xavier Morlans, estos dos últimos de la iglesia de Santa Anna-Hospital de Campanya, el presidente de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat, Carles Armengol (y una buena representación de la junta de la Lliga), el capuchino Eduard Rey, presidente de la Unió de Religiosos de Catalunya, el exdirector de Asuntos Religiosos de la Generalitat, Marcel Joan, el Sr. Miquel Esquirol y su hijo, el filósofo Josep Mª Esquirol, Ignasi Garcia Clavel, el jesuita Enric Puig.

Profesor Danca

Uno de los objetivos de la Tribuna Joan Carrera, es recoger las inquietudes de la trayectoria de este querido obispo, que falleció el 2008, y actualizarlas, y también, como he dicho antes, difundir las experiencias de diálogo, comunicación y participación social y política, que, desde el humanismo cristiano, pueden impulsar nuevas propuestas en Cataluña.

El profesor y sacerdote, **Joan Torra, decano de la Facultad de Teología de Catalunya**, hizo la presentación del profesor Danca, quien seguidamente inició su conferencia, poniendo sobre la mesa el aspecto del “homo sovieticus e homo

religiosus”. Como dijo el conferenciante, el objetivo de la antigua URSS fue “erradicar la religión” para crear un “mundo sin Dios”. Se trataba de anular “el sentido del sagrado arrancar las raíces cristianas de los rusos”.

Con la Perestroika, según dijo el profesor Danca, “fueron numerosos los bautizos, aunque no por razón de fe sino como afirmación de la pertinencia a la comunidad nacional”. El profesor Danca habló de la Iglesia Ortodoxa, “dividida entre conservadores y reformadores”. **Con la disolución de la URSS, “la Iglesia rusa se ha vuelto cada vez más conservadora”.** Por eso “la Iglesia rusa ve peligros por todas partes, que amenazan su integridad nacional”, unos peligros que según la Iglesia rusa provienen “de los grupos judeo- masónicos, de las Iglesias y congregaciones católicas, pero también de movimientos y comunidades musulmanas”.

Según el profesor Danca, “la fusión entre los objetivos de los partidos de extrema-derecha o izquierda y los intereses de la Iglesia Ortodoxa Rusa, ha provocado un intento de substituir el marxismo por el ortodoxismo”. Por eso los discursos de Putin y del patriarca Kirilo, “son una prueba de que la ortodoxia se ha convertido en ortodoxismo nacionalista, es decir ha caído en ideología”.

Vladimir Putin y patriarca Kirill

Por otra parte, según el profesor Danca, “la brecha entre la Iglesia rusa y el pueblo ruso, cada vez es mayor y por eso la indiferencia religiosa ha alcanzado sus niveles máximos”. Así, “alrededor del 60% de los rusos se bautizan, pero la práctica religiosa no supera el 2%. Rusia está mucho más secularizada que Alemania o Italia”. Muchos jóvenes e intelectuales, como dice el profesor Danca, “se alejan de la Iglesia o son alejados de la Iglesia por los obispos y sacerdotes conservadores que apoyan el “ortodoxismo” ruso rígido y la guerra contra Ucrania”. Por eso, “próximamente parecerá que el homo sovieticus quiere ser invictus o muy difícil de ganar”.

Según el profesor Dnca, “la situación e Ucrania es ligeramente diferente. Según una encuesta de 2019, el 62,3% son ortodoxos, el 9,5% greco-católicos, el 1,5% protestantes, el 1,2% católicos romanos, el 8,9% cristianos sin confesión, el 15,2%

sin religión y el 0,6% de otras religiones, como musulmanes, judíos o budistas”.

Por lo que se refiere a la relación entre la Iglesia y el Estado, “en la antigua URSS, el estado prohibió la actividad de la Iglesia en el espacio público. La vida de la Iglesia se limitaba al espacio litúrgico. **La Iglesia estaba, y está, controlada institucionalmente y se subordina a los intereses del régimen**”. Por otra parte, “a medida que se acercaba la Segunda Guerra Mundial, los bolcheviques se reconciliaron parcialmente con la Iglesia Ortodoxa” y “los políticos soviéticos reconocieron de facto que la Iglesia Ortodoxa era una parte integral del régimen” y desde el 1943, “la Iglesia de Moscú asumió el rol de “protectora” de la ortodoxia en los Balcanes y en el Próximo Oriente, en competición con el Patriarcado de Constantinopla”. Además, “el Patriarcado de Moscú se unió al poder soviético en la campaña para reducir la influencia del Vaticano en las Iglesias católicas de la URSS, especialmente en Ucrania”.

Así, entre 1944 y 1946, “el Patriarcado de Moscú entró en Ucrania con la ayuda de las tropas soviéticas e ilegalizó la Iglesia Greco-católica, con la intención de integrarla a la Iglesia Ortodoxa Rusa, con el objetivo de consolidar el poder del estado soviético”.

Kirill

Ahora, “treinta años después de la disolución de la URSS, el panorama eclesial de las antiguas repúblicas soviéticas es diferente, en el sentido de que ya no hay iglesias suprimidas. Éstas han sido refundadas, pero han aparecido rupturas dentro de las Iglesias integradas, como en Ucrania y en la República de Moldavia, donde cada uno de los países tiene diversas Iglesias Ortodoxas”. Así, por ejemplo, “**en Ucrania hay tres Iglesias**: la Iglesia Ortodoxa Ucraniana, con el Patriarcado en Kiev; la Iglesia Ortodoxa Ucraniana, con el Patriarcado en Moscú, que recientemente decidió romper el vínculo con la Iglesia Ortodoxa Rusa y finalmente una Iglesia Ortodoxa Ucraniana Autocéfala, con el Patriarcado Ecuménico de Constantinopla”.

El profesor Danca habló también de **“el Patriarcado de Moscú, en conflicto canónico con el Patriarcado Ecuménico”**, cuando “el 5 de enero de 2019, el patriarca ecuménico Bartolomé, firmó el “Tomos”, el documento patriarcal que reconoce la autocefalia de la Iglesia Ortodoxa de Ucrania”. Por eso el 2 de diciembre de 2018, veintisiete años después del referéndum de independencia de Ucrania, el presidente ucraniano, “Poroshenko, destacó que el “Tomos” de autocefalia, representa una declaración de Ucrania a nivel geopolítico”. Por eso el presidente Poroshenko, dijo: “Hasta ahora hemos estado con Moscú, a partir de ahora estaremos con Europa”.

El profesor Danca habló también del “síndrome de Caín y el síndrome de Estocolmo”. Como dijo Wilhelm Danca, “en el conflicto de Ucrania, la prioridad no es la religión o la teología, sino el poder político y militar”, ya que “la religión se utiliza como arma ideológica”. El profesor Danca nos decía que “podemos hablar en casos como éste, del síndrome de Caín”. Y es que “Rusia y Ucrania son semejantes a Caín y Abel”, ya que “el hermano mayor lamenta el hundimiento de la URSS, en la cual la ideología dominante era el marxismo. Por eso lo substituyó por la “Santa Rusia”, donde la ideología es el ortodoxismo, amenazado por dos peligros, el primero, la influencia negativa de los no-valores derivados del Occidente decadente” y “el segundo sería la fragmentación o pérdida total de los territorios canónicos de la Iglesia Rusa”.

Profesor Danca

Cabe destacar, según el profesor Danca, que **“el Patriarca Cirilo se hizo involucrar en la preparación de la guerra, apoyando a la ortodoxia nacionalista como nueva ideología”**.

El profesor Danca acabó su conferencia afirmando que “se han de respetar las aspiraciones de Ucrania a la integridad territorial y al autonomía política y religiosa. Así y todo, “el síndrome de Caín del poder político de Rusia y el síndrome de Estocolmo del poder religioso moscovita” llevan a creer, según el profesor Danca, “que entraremos en una guerra usuraria de larga duración”. Por otra parte, **el profesor Danca cree que “la Iglesia Ortodoxa Rusa no hará nada para parar esta guerra fratricida”**.

Después de la exposición del profesor Danca, hubo un interesante coloquio, moderado por **Meritxell Joan**, entre los participantes y el conferenciante.

Él ciclo de encuentros (tres o cuatro cada año) contará próximamente con la presencia de **Antonio Spadaro**, jesuita y teólogo, director de la revista *La Civiltà Cattolica*; Elisabetta Piqué, teóloga, biógrafa del papa; los abades de Montserrat y de Poblet, Manel Gasch y Octavi Vilà; la abadesa de Sant Benet de Montserrat, M^a del Mar Albajar; Nathalie Bequart, subsecretaria del Sínodo de los Obispos; Jolanta Kafka, claretiana y superiora de la Unión Internacional de Religiosas o el cardenal Luis Antonio Tagle, Presidente de Cáritas Internacional.

Cabe recordar que esta segunda edición de la Tribuna Joan Carrera, estuvo precedida por el encuentro con el **cardenal Cristóbal López**, el pasado 25 de marzo.

Profesor Danca

 Barcelona

El filòsof i teòleg Wilhelm Dancă va protagonitzar la segona sessió de la Tribuna Joan Carrera

«Rússia i Ucraïna són semblants a Caïn i Abel»

CARME MUNTÉ MARGALEF
Barcelona

«Alguns teòlegs russos s'adonen que la relliscada de l'Església ortodoxa russa és suïcida»

«Rússia i Ucraïna són semblants a Caïn i Abel», va exposar Wilhelm Dancă, filòsof i teòleg, degà de la Facultat de Teologia de Bucarest i vicerector de la catedral de Sant Josep de la mateixa capital romanesa. «El germà gran lamenta l'enfonsament de l'estructura política anomenada URSS, en la qual la ideologia dominant era el marxisme. Per això, el va substituir per la Santa Rússia, en què la ideologia és l'ortodoxisme, amenaçat per dos perills. El primer és la influència negativa dels no-valors derivats de l'Occident decadent, per la qual cosa l'Església ortodoxa dona suport a la lluita per defensar els valors tradicionalistes. El segon seria la fragmentació o pèrdua total dels territoris canònics de l'Església russa.»

Protagonista de la segona edició de la Tribuna Joan Carrera (una iniciativa del Grup Sant Jordi de Defensa i Promoció dels Drets Humans), Dancă, que va ser presentat pel degà de la Facultat de Teologia de Catalunya,

Joan Torra, va pronunciar, en el marc d'un dinar col·loqui, la conferència *El factor religiós en la guerra d'Ucraïna*.

Segons Dancă, «en el conflicte d'Ucraïna la prioritat no és la religió o la teologia, sinó el poder polític i militar. La religió s'utilitza com a arma ideològica». «Les relacions entre l'Església i l'Estat, a Rússia però també a Ucraïna, són segons els paràmetres d'una Església d'Estat, cosa que vol dir que l'Estat gestiona totes les qüestions administratives de l'Església, ajuda materialment l'Església i l'Església sosté la política de l'Estat.»

De fet, en el cas de Rússia, el sacerdot Wilhelm Dancă va parlar de la síndrome d'Estocolm que pateix el patriarca Ciril I: «L'antic perseguidor, és a dir, l'Estat soviètic, desperta en el cristià ortodox perseguit, és a dir, el patriarca Ciril I, sentiments d'atracció irresistible. La víctima s'enamora del seu botxí.»

Dit això, el degà de la Facultat de Teologia de Bucarest va voler deixar clar que «Ciril no representa tota l'Església ortodoxa russa, cal diferenciar entre el poble ortodox i la seva jerarquia política i religiosa». De fet, «alguns teòlegs russos s'adonen que la relliscada de l'Església ortodoxa russa és suïcida, però no poden reaccionar, ni individualment ni en grup, perquè corren el risc de ser eliminats físicament de la societat, i fins i tot de l'Església».

Segons Wilhelm Dancă, «s'han de respectar les aspiracions d'Ucraïna a la integritat territorial i a l'autonomia política i religiosa», i és del parer que malauradament «la síndrome de Caïn del poder polític de Rússia i la síndrome d'Estocolm del poder religiós moscovita em fan creure que entrarem en una guerra usurària de llarga durada».

Wilhelm Dancă, a Barcelona, el 14 de juny.

LA PERSONA

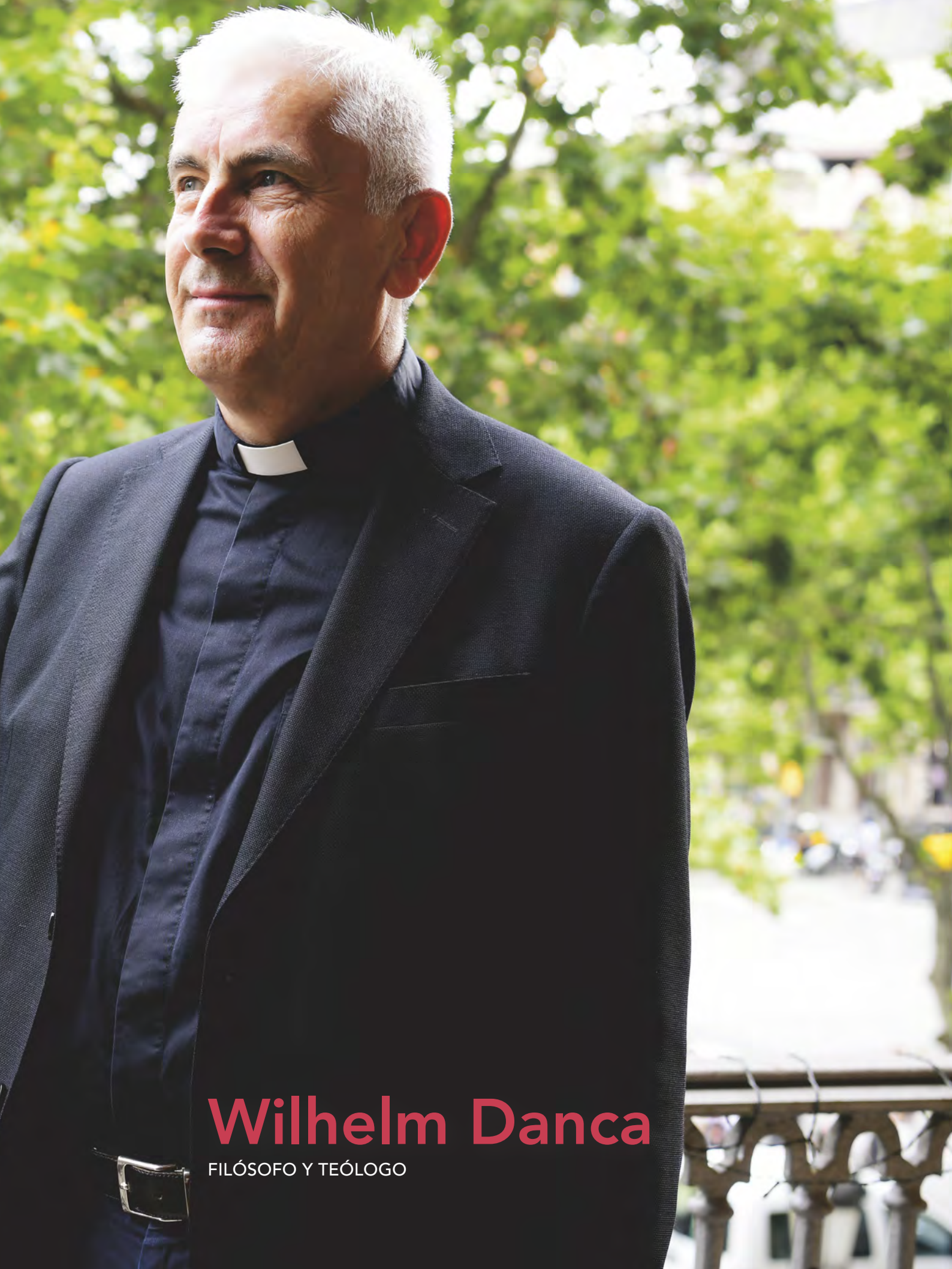
"EL FUTURO DE EUROPA ESTÁ LIGADO A LA IGLESIA"

De viaje en España, el filósofo y teólogo Wilhelm Danca analiza la situación religiosa que se vive en el continente en pleno auge del conflicto entre Rusia y Ucrania.

TEXTO: Jordi Pacheco

FOTOS: José Luis Gómez Galarzo

Wilhelm Danca

FILÓSOFO Y TEÓLOGO

Analizar la situación actual del cristianismo en Europa y el mundo, compartir experiencias de diálogo, comunicación y participación social y potenciar la presencia del hecho religioso en la sociedad catalana. Estos son los objetivos de la Tribuna Joan Carrera, impulsada por el Grup Sant Jordi de Defensa i Promoció dels Drets Humans y el diario El Punt-Avui. La segunda edición de esta iniciativa, que cuenta con el apoyo de una veintena de entidades de Iglesia en Cataluña, contó con la ponencia del padre **Wilhelm Danca**, filósofo y teólogo, decano de la Facultat de Teologia de Bucarest, quien durante un almuerzo coloquio celebrado en Barcelona el pasado mes de junio examinó los aspectos clave del factor religioso en la guerra de Ucrania.

Sostiene que una de las características del contexto religioso de la guerra entre Rusia y Ucrania es que ambos son repúblicas ex

soviéticas que quisieron "erradicar el sentido de lo sagrado y construir un mundo sin Dios". Esta idea viene de lejos porque ya a finales del siglo XIX Dostoievski escribió que "si Dios no existe, todo está permitido".

Cierto. Ya desde esa época existía una lucha contra el modernismo y un influjo de la filosofía subjetiva que llegaba a Rusia a través de la educación que las élites proporcionaban a sus hijos. Los niños y jóvenes que eran enviados a estudiar a Occidente volvían impregnados de las ideas de la filosofía individualista subjetiva y

"UNO DE LOS GRANDES ERRORES HA SIDO BUSCAR LA CONSTRUCCIÓN DE UN MUNDO O SOCIEDAD SIN DIOS"

nihilista, una filosofía que podía prescindir de la existencia de Dios. Esta provocación a la tradición cultural rusa fue desarrollada por Dostoievski pero sobre todo por **Vladimir Soloviov** y su Relato del Anticristo. Las ideas de estos dos escritores acerca de esa "sociedad sin Dios" fueron de alguna manera proféticas porque anticiparon lo que llegó en 1917 con la revolución bolchevique. Este es un resumen rápido de una situación compleja, porque había otras causas dentro de la misma sociedad rusa, marcada por la separación entre el pueblo y la Iglesia. También había una ruptura entre la nobleza, la familia real del zar y el pueblo, que denunciaba esta hipocresía, falsedad o deseo de riqueza de los poderosos a expensas de la población sufriente. Todos estos factores han contribuido al auge del comunismo bolchevique, cuyos errores han sido muchos y se pueden resumir en uno: buscar la construcción de un mundo o una sociedad sin Dios.

“PARA FRANCISCO HAY QUE ALCANZAR LA PAZ A TRAVÉS DE LA DIPLOMACIA Y TAMBIÉN DE LA ORACIÓN”

ción del Papa es contraria a cualquier tipo de guerra, mientras que Kirill está a favor de la guerra santa, y encuentra que esta invasión de Ucrania está plenamente justificada porque se está luchando por los valores de la Iglesia ortodoxa rusa. El Papa tiene programado ir a Moscú y a Kiev, en cierto modo ha entrado a Moscú habiéndose presentado en la embajada rusa ante la Santa Sede, y en Ucrania a través de sus cardenales Czerny y Krajewski. Estos gestos demuestran la voluntad de alcanzar la paz no solo a través de la diplomacia sino también de la oración.

En junio estuvo en Barcelona el padre Cyril Hovorun, que fue secretario personal de Kirill durante una década. Como colaborador cercano, en su día criticó al patriarca por sus ideas acerca del papel de la Iglesia ortodoxa en Rusia. Sin embargo, Kirill no escuchó. Al igual que Putin, el patriarca parece ser alguien poco dado a escuchar.

Kirill y Putin hacen la misma política, son amigos y se apoyan mutuamente en sus respectivos proyectos, lo que lleva a Kirill a introducir cambios eclesiales que respaldan la política de Putin. Esto se ve, por ejemplo, con la creación de tres diócesis en la región de Crimea tras la adhesión →

Eso explica el hecho de que en Rusia y Ucrania quedaran tan pocos sacerdotes ortodoxos, católicos y protestantes tras la Segunda Guerra Mundial.

En efecto, y no solo menguó el número de sacerdotes, también fueron destruidos iglesias, monasterios, incluso la vestimenta litúrgica: quisieron eliminar cualquier vestigio religioso en la sociedad. Cuando se abrió la política rusa hacia la Iglesia ortodoxa en 1943, lo hicieron con un interés militar, porque necesitaban su apoyo para movilizar a la juventud. Desde entonces, la Iglesia ortodoxa rusa siempre ha sido dependiente del poder político. De hecho, todavía hoy Putin se sirve de ella para movilizar a los jóvenes. Se dice que esta guerra es una causa santa, que se lucha por la patria, por los valores, por la identidad rusa y ortodoxa, que coinciden. La política de hoy instrumentaliza la religión, lo que provoca el mismo efecto: una ruptura entre la Iglesia y los jóvenes

y entre la Iglesia y la élite cultural. El porcentaje de la práctica religiosa es muy bajo, solo el dos por ciento de una población de 144 millones de habitantes. De modo que el 98 por ciento de la población vive como si Dios no existiera.

¿Por qué el papa Francisco pone tanto empeño en mantener el diálogo con el patriarca Kirill?

El Papa cree que Kirill podría hacer que se acabara la guerra, que podría hablar con Putin para que retire el ejército y encontrar otra vía para resolver el conflicto, una vía a través del diálogo entre la Iglesia ucraniana y rusa. Pero el problema se ha desarrollado también dentro de la ortodoxia ucraniana y es muy difícil encontrar una vía de paz con una iglesia dividida. Algunas personas creen que la solución podría ser un milagro, incluso el Papa. De ahí que haya organizado unos días de plegaria para la reconciliación entre estos dos pueblos y sus iglesias. La posi-

→ de esta península a Rusia. Los lazos entre ambos son ante todo de naturaleza política, pero también económicos y financieros: Putin sostiene con dinero las iniciativas de la Iglesia ortodoxa, no solo en Rusia, sino también en el “mundo ruso”, donde Kirill quiere recuperar territorios canónicos, y Putin territorios políticos y civiles.

Otro ejemplo significativo de esta colaboración es la participación del patriarca de Moscú en las actividades de la fundación “Russkiy Mir”, que fue constituida por decreto de Vladimir Putin en 2007 y financiada por el Gobierno. Es una fundación que coopera estrechamente con la Iglesia Ortodoxa Rusa para promover la lengua y la cultura rusa, así como los valores de identidad rusa opuestos a la tradición cultural de occidente. Putin y Kirill comparten intereses y por tanto no escuchan a quienes no comparten sus ideas.

El metropolitano Hilarión de Volokolamsk, Jefe del Departamento de Relaciones Exteriores del Patriarca Kirill, ha sido sustituido por Anthony Sevryuk, de Europa Occidental. ¿A qué cree que se debe este relevo?

Sencillamente porque Hilarión mantiene profundas discrepancias con Kirill con respecto a la guerra de Ucrania. Este desacuerdo se debe principalmente al hecho de que Hilarión está mucho más atento que Kirill de la población y sus necesidades. Cuando en 1991, en Estonia, un grupo de jóvenes se rebelaron contra el poder soviético y pidieron la independencia, la revuelta fue reprimida con violencia por parte del ejército ruso, pero Hilarión se puso de parte

de los jóvenes. Esto es una señal de su apertura a las esperanzas del pueblo. La política de Kirill, en cambio, está más centrada en el pasado y los valores identitarios tradicionalistas y nacionalistas ortodoxos. De hecho, el Patriarca ha transformado la ortodoxia en ortodoxismo, es decir, una ideología.

El papa Francisco está haciendo esfuerzos por preservar la relación con Kirill, pero al mismo tiempo no puede negar que se lleva mucho mejor con Bartolomé, Patriarca Ecuménico de Constantinopla. Esto supone un complicado esfuerzo de equilibrio.

Ciertamente. Hay que tener en cuenta que el patriarca Bartolomé estudió Teología en la Pontificia Universidad Gregoriana de Roma. Es muy afín al Papa no solo con su responsabilidad como Patriarca sino también desde un punto de vista teológico y espiritual. Hay una relación de amistad entre ambos y pienso que el Papa hará todo para salvarla. Y le gustaría poder introducir a Kirill en esta amistad, lo cual es muy complicado teniendo en cuenta la tensa relación entre el Patriarcado de Moscú y el Patriarcado Ecuménico de Constantinopla después de que este reconociera en 2019 la autoce-

“HACE FALTA UNA NUEVA LENGUA PARA EVANGELIZAR A TRAVÉS DE LOS NUEVOS CANALES DE COMUNICACIÓN”

falia de la Iglesia Ortodoxa de Ucrania. Por tanto Kirill es reticente a entrar en esta relación de amistad a tres bandas. Creo que este tipo de comportamiento por parte del Patriarca ruso es una traducción de su conciencia personal, que le lleva a entender que el interlocutor del Papa con el mundo ortodoxo debería ser él y no Bartolomé.

Tras la Segunda Guerra Mundial, la Iglesia católica tuvo un papel clave en la construcción de Europa. Actualmente, en medio de un mundo globalizado y controlado por grandes potencias como Rusia, China y EEUU, ¿qué puede aportar el cristianismo en el viejo continente?

El cristianismo puede aportar muchas cosas. En primer lugar, hace falta una nueva lengua para evangelizar a través de los nuevos canales de comunicación. Evangelizar quiere decir, ante todo, reconocer el valor de lo humano, de modo que la Iglesia puede contribuir a humanizar los medios de comunicación social, y después añadir el valor cristiano. Luego está el campo de la educación, donde la Iglesia tiene una gran experiencia y puede innovar con lenguajes nuevos siempre dando prioridad al mensaje humano y cristiano. Hace falta poner el foco en la educación para promover lo humano de un modo integral, integrando cuerpo, alma y espíritu. La Iglesia tiene la misión de ser una madre que educa a la sociedad en la humanidad. El otro reto, y acaso el más importante, consiste en dar apoyo a esta lucha por preservar la dignidad humana, que el hombre, sea cual sea su condición, debe ser respetado a causa de

su apertura a lo trascendente. Por eso la Iglesia debe entrar en diálogo con la sociedad, acercarse físicamente a ella buscando un contacto abierto y sincero.

Andrea Riccardi, que ha publicado recientemente el libro *La Iglesia arde*, asegura que existe "como un fuego que consume a la Iglesia. Una Iglesia estancada en una Europa estancada".

Estoy de acuerdo con esta afirmación aunque no he leído el libro del profesor Riccardi. El título es sugerente y da que pensar. En primer lugar, me hace pensar que tanto la Iglesia como Europa atraviesan un momento de cansancio que se manifiesta por una falta de visión o de valor profético. Luego, en sentido positivo, diría que el futuro de Europa está estrechamente ligado al futuro de la Iglesia en Europa: están llamados a vivir juntos para bien o para mal. Por

"EL ESPÍRITU DE RENOVACIÓN DEBE VERSE PRIMERO EN LA IGLESIA, NO EN EL MUNDO POLÍTICO EUROPEO"

último, el espíritu de renovación debe verse primero no en el mundo político europeo, sino en la Iglesia. Y si no se ve, ¿quién tiene la culpa? ¿El que está dentro de la Iglesia y que puede estar equivocado o el que asume la posición de espectador? Tenemos que cumplir nuestro papel ahora y aquí y la Iglesia se hará más viva y también Europa.

Últimamente se ha especulado insistentemente acerca de una eventual renuncia del papa Fran-

cisco, de hecho, se dice que estamos en un clima de preconclave. ¿Cree que este Pontificado puede dar todavía mucho de sí?

Un Pontificado no acaba cuando muere el Papa o se retira. Son tantas las iniciativas que el Papa dirige al mundo católico a través de sus cartas encíclicas, que los efectos de estas se ven con el tiempo, no durante el Pontificado. ¿Sabes cuál es la diferencia entre el Presidente de una nación y un Papa? Pues que el primero trabaja para un mandato de 4 u 8 años, mientras que el segundo trabaja para un periodo de mil años. No desaparece el Pontificado cuando muere el Papa, porque su trabajo está asistido por el Espíritu Santo y hace que estas palabras y teorías fructifiquen más allá de la vida del Papa. Hay que tener fe en el Espíritu Santo, que es quien dirige la historia de la encarnación de Jesucristo en la Iglesia de hoy y de mañana. *

DOCUMENTS
D'ESGLÈSIA

NÚM. 1134

UCRAÏNA, ENCARA
TEXTOS DEL PAPA FRANCESC,
ANTONIO SPADARO, BRUNO FORTE
I WILHELM DANCA

ITINERARIS CATECUMENALS
PER A LA VIDA MATRIMONIAL
PEL DICASTERI
PER ALS LAICS, LA FAMÍLIA I LA VIDA

ELEMENTS RELIGIOSOS EN EL CONFLICTE A UCRAÏNA*

per wilhelm dancă

Benvolguts amics, us agraeixo sincerament la invitació! Començo amb una anècdota. Romania està dividida per la República Moldàvia, del nord al sud, pel riu Prut. Els habitants que viuen en els poblets separats per una part i per l'altra del Prut, en alguns punts, poden parlar-se directament si parlen una mica més fort. Així, els anys 1985 –per tant, abans de la dissolució de la Unió Soviètica– un moldau cridava en veu alta als habitants de Romania: “Bona gent, doneu-nos un popa (sacerdot ortodox) i nosaltres us donem en canvi deu membres del partit!”. Evidentment, es tractava del “partit únic”, el partit comunista del règim soviètic totalitari. En aquesta conversa real hi ha alguns trets del context social i religiós de l'ex-URSS i actualment d'Ucraïna i Rússia.

Homo sovieticus i homo religiosus

La primera d'aquestes característiques consisteix en el fet que a les Repúbliques soviètiques els preveres ortodoxos, com també els catòlics o els pastors protestants, havien quedat extremament pocs. Des de la instauració del règim comunista bolxevic fins al 1939 hi va haver una lluita ininterrompuda per eradicar la religió de la vida pública. Desenes de milers de clergues, monjos, monges i fidels laics van ser perseguits a causa de la seva fe. Van ser destruïdes centenars d'esglésies, monestirs, icones i campanes, mentre els ornaments litúrgics eren cremats a les places. Al començament de la instauració del comunisme ateu a la Rússia tsarista hi havia 60.000 esglésies, mentre el 1939 n'havien quedat només 100. El 1938 van ser arrestats 33.382 sacerdots, dels

quals 13.438 van ser enviats als gulags. Entre els sacerdots arrestats, el 59 van ser portats a mort el 1938. A l'URSS, a l'inici de la Segona Guerra Mundial, hi havia sols 4 bisbes en actiu. Després el 1950, la persecució contra l'Església Ortodoxa Russa va esdevenir encara més forta. La tensió de les relacions entre l'Església i l'Estat soviètic van disminuir relaxades al començament del 1980. Els errors del comunisme bolxevic són diversos i molt nombrosos, però es poden resumir en un: buscar la construcció d'un món o una societat sense Déu. La política del Partit comunista, que era una sola cosa amb la política de l'Estat soviètic, volia eradicar el sentit del sagrat i arrencar les arrels cristianes de les ànimes de les persones, per crear "l'home soviètic", l'home sense Déu, l'anomenat home nou. En bona part, s'ha de reconèixer, ho aconseguiren.

Durant la "perestroika", desenes de milers de persones van ser batejades, encara que la majoria de les vegades el bateig no era tant un acte de fe com una afirmació de pertinença a la pròpia comunitat nacional. Es van començar a reformar nombroses esglésies abandonades o transformades en magatzems i comerços, o directament enrunades; aleshores es van reconstituir o construir des de zero, centenars de monestirs; es van començar a editar i publicar les obres d'alguns grans pensadors cristians de principis del segle XX; es van obrir instituts de teologia interconfessional, en col·laboració, sobretot, amb protestants i jueus. En els anys següents, a causa de la fascinació exercida pel catolicisme, per part d'algunes sectes protestants i per diversos subproductes culturals occidentals, van aparèixer, en la societat russa, reaccions identitàries. L'Església es va dividir en dos camps: els conservadors i els reformadors. Els conservadors volien mantenir les pràctiques litúrgiques en l'eslau antic considerat com la llengua del culte, no acceptaven la renovació dels estudis teològics, la teologia esdevenia una simple lectura i citació de textos dels Pares de l'Església, i adoptava una ortodòxia tancada, sense relacions amb forans. Els reformadors, en canvi, proposaven la russificació de l'antic eslau, la participació activa i conscient dels laics en les celebracions litúrgiques, la revaloració d'alguns filòsofs russos de la religió de principis de segle, com Nicholas Berdjajev o Paul Evdokimov, i el diàleg amb les altres confessions.

Les tensions entre els dos camps es van aguditzar després de la dissolució de l'URSS, quan l'Església russa es va tornar cada cop més conservadora. El 1990 va ser assassinat el sacerdot Alexander Men, teòleg dissident durant el règim soviètic i autor de nombrosos llibres de teologia i història de la religió, com "El Fill de l'Home". Ell va

batejar centenars si no milers de persones, va fundar una universitat ortodoxa oberta, va iniciar la primera escola dominical a Rússia i va formar una associació de caritat. Les represàlies contra els sacerdots reformadors acabaven normalment en l'excomunió o l'exclusió de l'estat clerical. Entre els preveres reformadors que van sofrir per les seves idees de renovació litúrgica i pastoral vull recordar aquí el pare Giorgio Kotchetkov i el pare Ignazio Krekchine. Es pot dir, doncs, que en l'Església russa no existeix el sentit del diàleg o el respecte vers el proïsme d'altres confessions o religions.

Els partits polítics i les comunitats culturals nacionalistes d'extrema dreta, antisemites i neo-comunistes han imposat a l'Església russa una visió autista de la història russa. Així, l'ortodòxia russa veu perills a tot arreu que amenacen la integritat nacional. Segons ells, aquests perills provenen dels grups judeo-maçònics, de les Esglésies i congregacions catòliques, però també dels moviments i de les comunitats musulmanes. Cada reformador rus és en realitat, segons diuen, un espia al servei d'Occident. Més recentment, la fusió entre els objectius dels partits d'extrema dreta o esquerra i els interessos de l'Església Ortodoxa Russa s'ha concretat en un intent de substituir el marxisme per l'*ortodoxisme*. Les justificacions metafísiques o bíbliques de la guerra d'Ucraïna plantejades en els discursos públics del patriarca Kirill I o en els de Putin, són una prova que l'ortodòxia s'ha convertit en *ortodoxisme* nacionalista, és a dir, ha caigut en ideologia. Recentment, un dels extremistes polítics, Vladimir Jirinowski, un neocomunista, va morir i va tenir un funeral amb honors religiosos i militars. Putin li va retre un últim homenatge, tot i que era en plena guerra amb Ucraïna. El patriarca i els bisbes ortodoxos, uns 130, han fet passos importants en la direcció d'una transformació de l'ortodòxia russa en una autèntica ideologia, ajudats (o potenciats?), en això, per l'ex-KGB, que no s'ha dissolt sinó que, al contrari, ha canviat de nom pel de FSB i s'ha fet més fort. La bretxa entre l'Església russa i el poble rus és cada cop més gran i per això la indiferència religiosa ha assolit els nivells màxims. Actualment, al voltant del 60% dels russos es bategen, però la pràctica religiosa no supera el 21%. Rússia està molt més secularitzada que Alemanya o Itàlia. Molts joves i intel·lectuals s'allunyen de l'Església, o són allunyats de l'Església pels bisbes i sacerdots conservadors que donen suport a l'*ortodoxisme* rus rígid i a la guerra contra Ucraïna. Alguns teòlegs russos s'adonen que el lliscament de l'Església ortodoxa russa és suïcida, però no poden reaccionar, ni individualment ni en grup, perquè corren el risc de ser eliminats físicament de la societat, i fins i tot de l'Església. Properament, semblarà que l'*homo sovieticus* vol ser

invictus o molt difícil de guanyar. Per això, la nova evangelització a Rússia hauria de començar amb els reptes de l'*homo sovieticus*.

La situació a Ucraïna és lleugerament diferent. Segons una enquesta del 2019, d'una població de 44 milions, el 62,3% són ortodoxos, el 9,5% greco-catòlics, l'1,5% protestants, l'1,2% catòlics romans, el 8,9% cristians sense confessió, el 15,2% sense religió i el 0,6% d'altres religions, com ara musulmans, jueus i budistes. Els cristians ortodoxos són la majoria, però estan dividits en tres Esglésies. Dels 62,3% d'ortodoxos, un percentatge molt elevat (27%) no declara pertànyer a cap de les tres Esglésies ortodoxes ucraïneses, mentre que el 0,7% està indecís. Entre els ortodoxos que declaren una afiliació religiosa, el 18,6% es reconeixen en l'Església Ortodoxa Ucraïnesa Autocèfala (Patriarcat Ecumènic de Constantinoble), el 2,3% en l'Església Ortodoxa Ucraïnesa (Patriarcat de Kíiv), i el 13,6% en l'Església Ortodoxa Ucraïnesa (Patriarcat de Moscou). La pràctica religiosa és una mica més alta. El percentatge de participació en la vida eucarística de l'Església no supera el 5%. A Ucraïna, el cristianisme ortodox és similar al de Rússia, és a dir, és una qüestió d'identitat nacional, no de fe o de pràctica religiosa real. Tanmateix, els baixos percentatges de participació activa en la vida de l'Església Ortodoxa Russa o Ucraïnesa, tanmateix es poden llegir de manera positiva, en el sentit que sota les cendres el foc continua viu.

Les relacions entre Església i Estat

La segona característica de la configuració religiosa a Ucraïna i Rússia és la de la relació entre l'Església i l'Estat.

En la història dels pobles cristians trobem variats i nombrosos models de relació entre Església i Estat. Entre els més coneguts és el model de la "simfonia", que ha sobreviscut en alguns Països de majoria ortodoxa i que pressuposa l'existència d'un emperador cristià. Sembla que a Rússia el càrrec de l'emperador cristià se l'ha assumit Putin. El model del "concordat", conegut en la tradició occidental, té un caràcter legalista, però funciona bé en els Països de majoria catòlica i amb un règim democràtic, assegurant la llibertat de l'Església en un Estat lliure. El model de l'"Església d'Estat"

funciona segons un acord entre Església i Estat amb el qual s'assegura de promoure els interessos de l'Església i de l'Estat. L'Estat finança les activitats de l'Església mentre l'Església confereix legitimitat a l'Estat (exemples a Anglaterra, Suècia, Noruega, Dinamarca i Grècia). Sembla que aquest model s'ha volgut igualment a Ucraïna. Hi ha, després, el model de l'"estricta separació" entre Església i Estat, ja que la religió és vista com una qüestió privada, en què l'Estat no finança les opcions privades de la vida, com per exemple als Estats Units. Encara, el model "pluralista", que assegura un suport per part del govern ja sigui per a l'Església, ja sigui per a l'Estat en les seves activitats autònomes i competitives referents a l'educació, l'escola, l'assistència social, etc., com a Holanda i Austràlia. El model d'un "pluralisme controlat" existeix a Romania i consta d'una combinació entre el model de l'"Església d'Estat", sostingut per l'Església Ortodoxa Romanesa, i el model pluralista, promogut per l'elit política i intel·lectual.

A les antigues repúbliques soviètiques de l'URSS, va existir el model "soviètic", en què l'Estat va prohibir l'activitat de l'Església a l'espai públic. Tota la vida de l'Església es limitava a l'espai litúrgic. L'Església estava —i està— controlada institucionalment i se subordina als interessos del règim. En el model soviètic de relacions Església-Estat, es pot fer una distinció entre la situació *de iure* i la situació *de facto*. Des d'aquesta perspectiva, l'Església està, *de iure*, separada de l'Estat, perquè es garanteix la llibertat de consciència, la llibertat religiosa i la llibertat de propaganda antireligiosa. *De facto*, però, el règim bolxevic va perseguir l'Església ortodoxa i l'Església catòlica, perquè la primera tenia vincles amb el règim tsarista, mentre que la segona els tenia amb el Vaticà. El bolxevisme va tolerar el culte neoprotestant i les religions islàmica i jueva. A mesura que s'acostava la Segona Guerra Mundial, els bolxevics es van reconciliar parcialment amb l'Església ortodoxa i van permetre l'elecció de Serghei com a patriarca de l'Església Ortodoxa Russa. En fer-ho, els polítics soviètics van reconèixer *de facto* que l'Església ortodoxa és una part integral del règim. Des de 1943, després de l'elecció del patriarca Serghei, l'Església de Moscou va assumir el rol de "protectora" de l'ortodòxia als Balcans i al Pròxim Orient, en competició, per tant, amb el Patriarcat Ecumènic de Constantinoble. Al mateix temps, el Patriarcat de Moscou es va unir al poder soviètic en la campanya per reduir la influència del Vaticà a les Esglésies catòliques de l'URSS, especialment a Ucraïna. Així, entre 1944 i 1946, el Patriarcat de Moscou va entrar a Ucraïna amb l'ajuda de les tropes soviètiques i va

il·legalitzar l'Església greco-catòlica amb la intenció d'integrar-la a l'Església Ortodoxa Russa per tal de consolidar el poder de l'Estat soviètic.

La política religiosa promoguda pels soviètics es recolzava en dos pilars: la ideologia marxista i l'osmosi entre la religió i un nacionalisme identificat amb l'ètnia. L'aplicació d'aquesta política va ser condicionada per diversos elements com, per exemple, el nombre dels fidels, el grau de disponibilitat a la col·laboració amb el règim comunista, les relacions amb les autoritats/institucions religioses a l'estranger, l'actitud envers els cultes durant la Segona Guerra Mundial, la configuració ètnica de la població, el nivell d'anticlericalisme i de tolerància religiosa en la cultura política. Partint d'aquests elements específics de cada context social, la política religiosa soviètica ha tingut tres tipus d'Església a l'URSS i a l'Europa de l'Est: les *Esglésies suprimides*, com les esglésies greco-catòliques a Ucraïna i Romania; les *Esglésies integrades* al règim, com ho van ser les Esglésies ortodoxes a l'URSS, inclosa Ucraïna, Romania i Bulgària; i les *Esglésies tolerades* com, per exemple, les Esglésies Catòliques Romanes, tant on eren majoritàries, com a Polònia i Hongria, com on eren minoritàries, com a Romania, Ucraïna i l'URSS.

Trenta anys després de la dissolució de l'URSS, el panorama eclesial de les antigues repúbliques soviètiques és diferent, en el sentit que ja no hi ha *Esglésies suprimides*. Aquestes han estat re-fundades, però han aparegut ruptures dins de les *Esglésies integrades*, com a Ucraïna i a la República de Moldàvia, on cadascun dels països té dues Esglésies ortodoxes. A la República de Moldàvia hi ha una Església dependent del Patriarcat de Moscou i una de dependent del de Bucarest. A Ucraïna hi ha tres Esglésies: l'Església Ortodoxa Ucraïnesa amb el Patriarcat a Kíiv, l'Església Ortodoxa Ucraïnesa amb el Patriarcat a Moscou, que recentment va decidir trencar el vincle amb l'Església Ortodoxa Russa, i una Església Ortodoxa Ucraïnesa Autocèfala en comunió amb el Patriarcat Ecumènic de Constantinoble.

El Patriarcat de Moscou en conflicte canònic amb el Patriarcat Ecumènic

La tensa relació entre el Patriarcat de Moscou i el Patriarcat Ecumènic de Constantinoble constitueix la tercera característica del context religiós a Ucraïna.

El 5 de gener de 2019, el patriarca ecumènic Bartomeu va signar el *Tomos*, el document patriarcal que reconeix l'autocefàlia de l'Església Ortodoxa d'Ucraïna. La sol·licitud la va proclamar, el 19 d'abril de 2018, el Parlament de Kíiv. Després de la signatura del *Tomos*, el metropolita Epifani, primat de l'Església Ortodoxa Autocèfala d'Ucraïna, va prendre la paraula i es va dirigir al president Poroshenko dient: "El seu nom, senyor president, romandrà per sempre en la història del poble ucraïnès i de l'Església". El metropolita Epifani va tenir motius suficients per agrair al President perquè va contribuir significativament a l'orientació proeuropea de la política ucraïnesa i, implícitament, a l'autorització canònica de l'Església Ortodoxa Autocèfala d'Ucraïna. Al seu torn, el president va destacar la importància del *Tomos* de l'autocefàlia, dient que el considera equivalent al "carnet d'identitat espiritual" d'Ucraïna. No solament això, sinó que el *Tomos* és equiparable a una mena de "referèndum per la independència d'Ucraïna" que, de fet, constitueix "un altre pilar de la seva independència" (3 de desembre de 2018). En complir 27 anys del referèndum per la independència d'Ucraïna, el 2 de desembre de 2018, Poroshenko va destacar que el *Tomos* d'autocefàlia representa una declaració d'Ucraïna a nivell geopolític. Va dir: "Fins ara hem estat amb Moscou, a partir d'ara estarem amb Europa". Uns dies més tard, el 15 de desembre de 2018, Poroshenko va comentar l'elecció d'Epifani dient que l'Església autocèfala hauria d'estar "sense Putin, sense Kirill I", i només "amb Déu i amb Ucraïna". A continuació, va afegir que l'autocefàlia constitueix "una part de l'estratègia estatal pro-Europa i pro-Ucraïna". En la festa del Nadal, el 7 de gener de 2019, el *Tomos* es va exposar a la catedral de Santa Sofia de Kíiv. El President va ser present i va dir que "la creació de l'Església Ortodoxa Autocèfala d'Ucraïna és la garantia de la nostra independència. Aquest és el fonament de la nostra llibertat espiritual. Hem trencat també els últims lligams que ens mantenien lligats a Moscou i les seves fantasies respecte a Ucraïna com a territori canònic de l'Església Ortodoxa Russa. Aquest (territori canònic) no és i ja no ho serà (de l'Església Ortodoxa Russa)".

Després de rebre l'autocefàlia de l'Església, el metropolita Epifani va parlar del seu programa de reformes proeuropees. Entre els seus propòsits, el de mantenir la unitat cristiana com ha estat demanada al sínode sobre la recomposició de la unitat ortodoxa a Ucraïna. A més, de prestar més atenció a la formació, a l'educació dels joves i de

separar-se de la tradició de la Rússia imperial que va ser imposada als ucraïnesos al llarg dels segles. El programa de reforma d'Epifani conté elements “occidentals” com, per exemple, permetre a les dones d'entrar a l'església amb el cap descobert, introduir bancs en les esglésies, el permís d'enterrar els catòlics, usar instruments musicals en les celebracions, fer un registre amb els fidels compromesos activament en la vida de l'Església des d'un punt de vista religiós, educatiu, financer, econòmic i caritatiu, preparar els fidels perquè en deu anys es pugui celebrar el Nadal el 25 de desembre (actualment, els sacerdots han de demanar permís per fer una pregària o cantar un cant de Nadal el 25 de desembre). Encara, instituir una comissió litúrgica per a la traducció en ucraïnès de les pregàries i els textos litúrgics per renunciar gradualment a l'ús de l'eslau antic en la litúrgia. En un altre context, Epifani ha desenvolupat els objectius de la reforma pro-occidental i ha parlat de la vocació a viure una veritable catolicitat, d'una renovació de la vida parroquial i una major implicació dels fidels en la vida de l'Església, d'una millor traducció dels textos litúrgics, d'una “nova evangelització”, d'abandonament del vell paradigma (“simfonia”) de la relació entre Església i Estat, de més transparència en els registres comptables, de la implicació de l'Església en la vida social, de l'educació en l'esperit de la reforma de l'Església, de més diàleg i obertura.

L'autocefàlia de l'Església Ortodoxa d'Ucraïna i les orientacions pastorals reformistes del metropolita Epifani van irritar extraordinàriament les autoritats religioses i polítiques de Moscou. Les primeres reaccions oficials van venir del govern de la Federació Russa: el portaveu Dmitry Peskov va dir, el 12 d'octubre de 2018, que el president Vladimir Putin va tenir una reunió amb els membres del Consell de Seguretat de Rússia i van analitzar el problema de l'Església Ortodoxa Russa a Ucraïna. En la declaració final d'aquesta reunió es diu que el govern del Kremlin està disposat a donar suport a la posició de l'Església Ortodoxa Russa i a defensar "el fidel ortodox d'Ucraïna". El 17 de desembre de 2018, el Servei Federal de Seguretat de Rússia i molts altres membres del Patriarcat de Moscou van crear els anomenats comitès mòbils d'iniciativa, per evitar el pas de les comunitats de fidels de l'Església Ortodoxa d'Ucraïna —*Mitropolia* de Kíiv, subordinada a Moscou— a la naixent Església Ortodoxa Autocèfala d'Ucraïna. Aquests grups estan presents a totes les eparquies de l'Església Ortodoxa d'Ucraïna sota la jurisdicció de Moscou i estan formats per un advocat i diverses persones disposades a intervenir immediatament, fins i tot per la força, si cal. El 20 de desembre de 2018, Vladimir Putin va condemnar l'establiment de

l'Església Ortodoxa Autocèfala d'Ucraïna. En una entrevista del 16 de desembre de 2019, Putin va dir que la constitució de l'Església Ortodoxa Autocèfala d'Ucraïna i el seu reconeixement a través del *Tomos* és un intent de "legalitzar les comunitats cismàtiques que existeixen a Ucraïna sota la jurisdicció d'Istanbul, que constitueix una enorme violació dels cànons ortodoxos". El ministre d'Afers Exteriors rus, Serghei Lavrov, va dir el 6 de novembre de 2019 que el reconeixement canònic de l'Església Ortodoxa Autocèfala d'Ucraïna és el resultat de la implicació del govern dels Estats Units i, especialment, del secretari d'Estat Mike Pompeo.

El Patriarcat de Moscou va reaccionar ràpidament després de l'elecció d'Epifani en el sínode unificador, afirmant que aquesta elecció "no té cap valor" per a l'Església Ortodoxa Russa. El 30 de desembre de 2018, l'Església Ortodoxa Russa va enviar cartes a tots els primats de les Esglésies ortodoxes autocèfales, però no al Patriarcat Ecumènic, ni a l'Església Ortodoxa d'Ucraïna, demanant no reconèixer el sínode unificador de l'Església Ortodoxa d'Ucraïna pel fet de ser "no canònic", insistint que tots aquells que esdevenen membres de l'Església Ortodoxa d'Ucraïna són cismàtics.

Des del febrer de 2019, diversos bisbes de les Esglésies ortodoxes autocèfales s'han queixat que l'Església Ortodoxa Russa ha fet pressions, amenaces i campanyes d'intimidació per no reconèixer l'Església Ortodoxa d'Ucraïna. En el mateix període va començar una campanya de difamació del patriarca Bartomeu. Cal tenir present que l'Església Ortodoxa Russa va interrompre unilateralment la comunió eucarística amb Bartomeu el 15 d'octubre de 2018, és a dir, abans de signar el *Tomos*. Quan l'Església de Grècia i el Patriarcat d'Alexandria van reconèixer l'Església Ortodoxa Autocèfala d'Ucraïna, l'Església Ortodoxa Russa també va interrompre unilateralment la comunió amb aquestes dues Esglésies.

La síndrome de Caïn i la síndrome d'Estocolm

En el conflicte d'Ucraïna la prioritat no és la religió o la teologia, sinó el poder polític i militar. La religió s'utilitza com a arma ideològica. Per què Rússia va envair Ucraïna? Perquè pot, seria la resposta fulminant. Podem parlar, en casos com aquest, de

la síndrome de Caín. Què és aquesta síndrome? En el capítol quart del Gènesi es parla de Caín i Abel. El primer feia d'agricultor, el segon de pastor. Tots dos són fills d'Adam i Eva, Caín essent el primogènit. Segons l'Escriptura, tots dos ofereixen dons al Senyor, però la intenció i la disposició interior no eren semblants. L'ofrena d'Abel és plaent al Senyor perquè prové de la seva magnanimitat i tendresa d'esperit. El seu germà gran és gelós i, empès per l'enveja, mata Abel. Des d'aquell moment en què existeixen sobre la terra altres "Caïns" de servei que odien "els seus germans petits" i, si poden, els maten. Hi ha un proverbi en italià que resumeix la relació immadura entre germans: "Fratelli, coltelli". El 1997 es va fer un film amb aquest títol, dirigit per Maurizio Ponzi.

Rússia i Ucraïna són semblants a Caín i Abel. El germà gran lamenta l'enfonsament de l'estructura política anomenada URSS, en la qual la ideologia dominant era el marxisme. Per això, el va substituir per la "Santa Rússia", en què la ideologia és l'*ortodoxisme*, amenaçat per dos perills. El primer d'aquests dos perills és la influència negativa dels no-valors derivats de l'Occident decadent, pel qual l'Església ortodoxa dona suport a la lluita per defensar els valors tradicionalistes. El segon seria la fragmentació o pèrdua total dels territoris canònics de l'Església Russa.

El patriarca Kirill I es va fer involucrar en la preparació de la guerra donant suport a l'ortodòxia nacionalista com a nova ideologia. Derivant així en l'anomenat "etnofiletisme" o identificació amb la pròpia ètnia, una heretgia del segle XIX en la qual s'afirma que l'Església es fonamenta, canònicament, no sols en un territori concret, sinó també en la nació que l'habita. La participació del patriarca de Moscou en les activitats de la fundació "Russkiy Mir", constituïda per un decret de Vladimir Putin el 2007 i finançada pel govern, no sorprenué a ningú, a Rússia, ben al contrari. Per què? Perquè la fundació, segons el seu estatut, coopera estretament amb l'Església Ortodoxa Russa per promoure la llengua i la cultura russes, així com els valors d'identitat russa que s'oposen a la tradició cultural d'Occident. La "Russkiy Mir" es basa en el model soviètic de relacions entre l'Església i l'Estat, en el qual l'Església està subordinada als interessos de l'Estat. El símbol present a la catedral militar de Moscou és molt significatiu i dona la mesura de la síndrome d'Estocolm que pateix el patriarca Kirill I. En el punt on el braç horitzontal d'aquesta creu es troba amb el vertical, hi ha l'estrella vermella típica de l'època de l'URSS. En altres paraules, l'antic perseguidor, és a dir, l'Estat soviètic, desperta en el cristià ortodox perseguit, és a dir, el patriarca Kirill I, sentiments

d'atracció irresistible. La víctima s'enamora del seu botxí. Aquest amor és mòrbid i mortal en el sentit propi del terme.

Afegeixo un detall important. Avui, el successor del perseguidor soviètic és un admirador de l'Església ortodoxa perseguida. En assenyalar-se com a defensor dels valors cristians, guanya adeptes i conrea relacions econòmiques o polítiques amb els representants dels fonamentalistes occidentals que utilitzen la religió com a arma ideològica.

Conclusió

S'han de respectar les aspiracions d'Ucraïna a la integritat territorial i a l'autonomia política i religiosa. Tanmateix, la síndrome de Caïn del poder polític de Rússia i la síndrome d'Estocolm del poder religiós moscovita em fan creure que entrarem en una guerra usurària de llarga durada. Rússia va obrir la guerra amb Ucraïna un cop, el 2014, i després el 2022. ¿L'Església Ortodoxa Russa pot fer alguna cosa per aturar la guerra fratricida amb Ucraïna? No ho crec. Caldria un canvi de les relacions entre Església i Estat a Rússia en l'esperit de la modernitat, una Església lliure en un Estat lliure. ¿Es pot crear una massa crítica a l'interior de l'Església Ortodoxa Russa que porti al canvi d'aquest paradigma? En l'estat actual de les coses no, a causa de la ideologia de l'*ortodoxisme* nacionalista que domina avui en la mentalitat de la societat russa. Crec, però, que hi ha un Déu que pot salvar l'Església Ortodoxa Russa i Rússia. De la mateixa manera que Emmanuel, "Príncep de la pau" i "Déu amb nosaltres", va néixer a Betlem, no a Natzaret, així el Déu que salvarà el poble rus naixerà no a Moscou, sinó a l'exili, si no ha nascut ja. Només ens queda buscar-lo o trobar-lo. L'important és estar-hi preparats!

- Conferència pronunciada pel degà de la Facultat de Teologia de Bucarest el 14 de juny a la Tribuna Joan Carrera.